

בנחישות וברגישות

ידיעות אחרונות, 29/8/12

עליזה לביא

סוגיות גיוס החרדים וכניסתם למעגל העבודה התמקמו לאחרונה בראש סדר היום. למרבה הצער, נושאים אלה, שהסדרתם בהסכמה רחבה חיונית לחוסן הלאומי, נפלו קורבן למאבקי כוח פוליטיים. וכך הוחמצה הזדמנות נדירה לפתרון שיתקבל על רוב חלקי העם.

בין ההצעות השונות מופיעה, בין בגלוי ובין ברמז, הגישה לפיה ניתן לוותר על גיוס חרדים ודי בהשתלבותם בשוק העבודה. תומכי ההשקפה נמנים על קשת דעות רחבה. אלו שזה מכבר לא רואים בשירות ב"צבא הכיבוש" ערך לאומי הראוי לתמיכה, ואלו החוששים מהשתלטות פלנגות חרדיות על הצבא. ויש שהתייאשו ומעדיפים לכל הפחות לאפשר את פתיחת עולם העבודה. כך או אחרת יש לדחות תפישה זאת. גם בישראל 2012 השירות הצבאי הוא "המשווה הגדול". גם כאשר יש כאלו המוכוונים על ידי הוריהם להתבצר בגטאות שירות יוקרתיים, וגם כאשר יש הבוחרים בשירות נוח וידידותי עדיין מתקיים בצבא תהליך חיברות שאין דומה לו. ההיכרות הבלתי אמצעית, התמיכה והרשתות החברתיות הנרקמות במסגרת השירות הצבאי הן נכס שאל לחרדים לוותר עליו. מתן פטור גורף למגזר החרדי ייקבע אותו במעמד חברתי נחות ויחבל בסיכויי להשתלב כראוי בשוק העבודה. ההתנגדות הנחרצת של המנהיגות החרדית ועסקניה לסוגיית הגיוס יוצרת את הרושם לפיו ציבור זה מאוחד כמקשה אחת בהתנגדות האידיאולוגית למהלך. לא אלה הם פני הדברים. החברה החרדית טרודה בבעיותיה שלה. המרכזית שבהן היא ההיחלשות הפנימית של מודל חברת הלומדים וההשלכות בעקבותיה. מודל גיוס שיוצג ככפיה על המנהיגות החרדית, עשוי להתקבל במחאות רמות ובאנחת הקלה.

משהוחמצה השעה ההיסטורית, בה ניתן היה לכפות מהלך זה בקואליציה של 94 חכ"ם, ראוי להיעזר בלחץ הציבורי הרוחש כמנוף חלופי ולהוביל מהלך של גיוס. אין המקום במסגרת זו להרחיב בפרטי מודל הגיוס הרצוי, אך חובה לבססו על מהלך גיוס מציאותי ולא פיקטיבי. כך למשל, פטור גורף משירות עד גיל 26 יתפרש – ובצדק – כקומבינה פוליטית שאין אחריה ולא כלום. אולם ראוי לבחון מהלך של גיוס בגילאי 18-20 אך לתקופה קצרה יותר. בשלב הראשון להגביל את משך הגיוס לתשעה חודשים, במהלכם תוקנה לצעיר הכשרה צבאית ראויה במסגרת יחידות ייעודיות דוגמת הנח"ל החרדי. ובתום התקופה לקרא לו לשירות מילואים ארוך מהרגיל. משך גיוס זה מאפשר לצעיר לצאת מהישיבה, להתגייס וגם לחזור אליה בתום השירות אם יחפוץ בכך. מערכת תמיכות כלכלית שתתמוך בישיבות שיפעלו במסלול מסוג זה ואולי גם מתן מערך תמיכות למי שסיים מסלול כזה ויחפוץ לרכוש מקצוע, עשויים להתברר כאחת ההשקעות המועילות ביותר שתבצע המדינה.